

Barn og seksualitet

Tidlig i barneårene legges grunnlaget for seksuell glede og mestring, tilknytning og intimitet senere i livet og tryggheten til å bestemme over egen kropp. Barns seksuelle lek er vanligvis normal og bidrar til å gjøre barnet kjent med sin egen kropp og bedre i stand til å sette og respektere grenser. Voksnes reaksjoner, både med ord, tonefall og ansiktsuttrykk, er med på å forme barnets oppfattelse og følelser knyttet til seksualitet. Barn kan utvikle skam rundt egen seksualitet ut fra hvordan omgivelsene reagerer på deres handlinger. Ærlige, saklige og direkte svar på barns spørsmål fremfor å unnlate å svare, bli sint, overrasket eller ta avstand fra temaet, lærer barn at nysgjerrighet om egen kropp er helt vanlig. Dette gir grunnlag for en åpen dialog i fremtiden. Åpenhet forebygger overgrep.

Hva er seksuelle overgrep?

Seksuelle overgrep er en handling rettet mot et barn eller en ungdom, der en voksen, et annet barn eller en ungdom utnytter barnet til å delta i seksuelle aktiviteter – for eksempel ved bruk av makt, ansvar eller ved å ha oppnådd en tillitsfull relasjon.

Dette er en handling uten samtykke, eller der barnet/ungdommen ikke er i en utviklingsmessig eller aldersmessig posisjon til å kunne gi samtykke.

Konsekvenser for barn og unge som utsettes for seksuelle overgrep

Seksuelle overgrep og seksuell grenseoverskridende atferd skader barnet / ungdommen og setter deres utvikling og helse i fare. I tillegg til fysiske skader, kan seksuelle overgrep gi vedvarende konsekvenser for den nevrologiske, kognitive og emosjonelle utvikling. Barnets / ungdommens evne til å inngå tillitsfulle relasjoner og danne et positivt selv bilde skades, og overgrep påvirker den psykiske helsen. Depresjon i voksen alder og seksualisert atferd hos barn, er dokumenterte konsekvenser av seksuelle overgrep. Barn som har opplevd seksuelle overgrep, har også økt risiko for selvmord, selvskading og rusmisbruk.

Vil du vite mer:

Du finner lenker til nettsider om seksualitet og seksuelle overgrep i menyen til oppvekstportalen: [Ressurser og kunnskapsbase](#)

Hvordan oppdage og handle ved uro eller mistanke om seksuelle overgrep?

Det er skadelig for barn og unge å bli utsatt for seksuelle overgrep. Derfor er det viktig at fagpersoner så tidlig som mulig oppdager og handler ved mistanke eller kunnskap om at barn og unge utsettes for seksuelle overgrep.

Ofte er det gjennom barnet/ungdommen selv at man får kunnskap eller mistanke om overgrep. Selv om det sjelden er mulig å bekrefte eller avkrefte mistanken, er det viktig at fagpersoner har

faglig kunnskap om mulige tegn og reaksjoner barnet/ungdommen kan vise – og handler ut fra en faglig vurdering.

Det er viktig å huske at enkelte tegn, som konkrete fortellinger om trusler eller seksuelle overgrep, alltid skal utløse en reaksjon. Andre tegn må ses i en helhet og inngå i en faglig vurdering. Barnet/ungdommen kan vise tegn på generell mistrivsel, og det er derfor viktig at fagpersoner er i stand til å se, tolke og handle på barn og unges tegn og signaler på trivsel.

Veiledning til oppdagerverktøyet – tema seksualitet:

Vær oppmerksom på at det ikke finnes entydige tegn og signaler på at et barn/en ungdom har vært utsatt for seksuelle overgrep, så bruk også tegn og signaler på trivsel i oppdagerverktøyet.

Tegn på seksualitet / seksuelle overgrep beskrives innenfor områdene fysiske, psykiske og sosiale, og er delt inn i aldersgrupper: 0–5 år, 6–9 år, 10–14 år og 15–18 år. Velg først alder.

Tegn på seksualitet / seksuelle overgrep er gradert på tre nivåer:

- **Normal** (grønn) – beskriver sunn seksuell atferd og utvikling hos barn og unge.
- **Sårbar** (gul) – beskriver grenseoverskridende seksuell atferd som kan vekke bekymring.
- **Alvorlig** (rød) - beskriver seksuell adferd som kan være skadelig både for barnet som utsettes for, og barnet som utfører handlingene, og krever umiddelbar reaksjon og handling fra voksne.

Husk at beskrivelsene er ikke uttømmende eller gir en fasit. Gjøre en faglig vurdering av oppsummeringen i samarbeid med kollega, leder eller andre fagpersoner.

- Oppsummeringen til slutt viser tegn og signaler sortert på alvorlighetsgrad (gradering), og kan brukes i vurdering av behovet for å komme tidlig inn eller handle i akutte situasjoner.
- I oppsummeringen kan du også sortere tegn og signaler slik at du får oversikt på hvilke områder som er mest utfordrende. Dette kan være nyttig for å vurdere hvem som er relevante samarbeidsaktører og/eller aktuelle tiltak.

Er et barn eller ungdom i en alvorlig situasjon?

Dersom du har grunn til å tro at et barn eller ungdom er i en svært alvorlig situasjon må du handle umiddelbart.

Du sender bekymringsmelding til barneverntjenesten her: [Sende bekymringsmelding digitalt](#)
Dersom du har spørsmål som gjelder meldingen kan du ringe barnverntjenesten.

Er det fare for liv og helse, skal politiet kontaktes umiddelbart.

Merk!

Ved mistanke om at barnet / ungdommen er utsatt for alvorlig vold eller seksuelle overgrep i hjemmet skal IKKE foreldre / foresatte varsles i forkant av at bekymringsmeldingen sendes.

Telefonnummer i akutte situasjoner:

Barnevernets mottakstelefon [982 98 700](tel:98298700). Tilgjengelig mandag til fredag, kl. 08.00-15.45/(15.00).

Barnevernets vakttelefon [950 59 217](tel:95059217). Tilgjengelig også på kveldstid, helger og helligdager

Politiets nødtelefon: [112](tel:112)

Øst politidistrikt: [02800](tel:02800) / [64 99 30 00](tel:64993000)

Kilder:

- Hjørring kommune / [Hjørring - Tegn på seksuelle overgrep](#)
- Barn og seksualitet [Barn og seksualitet | Bufdir](#)
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress [Hva er vold og overgrep mot barn? – NKVTS – En veileder om vold i nære relasjoner](#)